PC-KEISARI

⌨️ Näppäimistö tutuksi -pikaopas

Käy läpi kannettavan tietokoneen tärkeimmät näppäimet ja opi, mitä ne tekevät — esimerkkien avulla.

👥 Itseopiskeluun · Taso: ei ennakkotietoja · ⏱ n. 20–25 min lukuaikaa

🔤 Kirjoittaminen ja peruminen

Näitä näppäimiä käytät joka kerta, kun kirjoitat tekstiä — sähköpostia, hakusanaa tai lomaketta. Ne eivät tee mitään yksinään, vaan liittyvät aina siihen mitä kirjoitat.

📋 Näin teet sen

1. Paina **Enter** (voi olla merkitty myös symbolilla ↵ tai sanalla "Return") viedäksesi kohdistimen seuraavalle riville, tai lähettääksesi lomakkeen tai hakusanan.
2. Paina **Välilyönti** — näppäimistön pisin näppäin, aivan keskellä alarivillä — lisätäksesi tyhjän välin sanojen väliin.
3. Paina **Askelpalautin** (englanniksi Backspace, usein merkitty nuolella ←) poistaaksesi kirjaimen kohdistimen **vasemmalta** puolelta.
4. Paina **Poista** (englanniksi Delete tai Del) poistaaksesi kirjaimen kohdistimen **oikealta** puolelta.
5. Paina **Esc** (Escape) peruaksesi meneillään olevan toiminnon tai sulkeaksesi ponnahdusikkunan.
6. Paina **Sarkain** (englanniksi Tab, usein merkitty kahdella vastakkaiseen suuntaan osoittavalla nuolella) siirtyäksesi lomakkeen seuraavaan kenttään.

💡 **Vinkki:** Askelpalautin ja Poista sekoitetaan usein toisiinsa. Muista suunta: Askelpalautin puree taaksepäin eli vasemmalle, Poista puree eteenpäin eli oikealle.

❓ **Entä jos et löydä Enter-näppäintä?**

Enter sijaitsee kirjainnäppäimistön oikealla puolella, usein kahden rivin korkuisena suorakulmiona. Kyljessä voi lukea "Enter" tai näkyä symboli ↵, mutta joissain näppäimistöissä sitä ei ole merkitty mitenkään.

🔁 **Muistatko: kumpi näppäin poistaa kirjaimen kohdistimen oikealta puolelta — Askelpalautin vai Poista?**

Poista (Delete) poistaa oikealta puolelta. Askelpalautin (Backspace) poistaa vasemmalta puolelta.

⇧ Isot kirjaimet: Vaihto ja Caps Lock

Nämä kaksi näppäintä liittyvät molemmat isoihin kirjaimiin, mutta toimivat eri tavalla.

📋 **Näin teet sen**

1. Pidä **Vaihto** (englanniksi Shift) pohjassa ja paina samalla kirjainta saadaksesi ISON kirjaimen.
2. Pidä Vaihto pohjassa ja paina numeronäppäintä saadaksesi näppäimen yläkulmassa näkyvän merkin — esimerkiksi **Vaihto** + **1** kirjoittaa huutomerkin !.
3. Paina **Caps Lock** kerran lukitaksesi ISOT KIRJAIMET päälle. Kaikki kirjoittamasi kirjaimet ovat tämän jälkeen isoja, kunnes painat Caps Lockia uudelleen.

💡 **Vinkki:** Monessa näppäimistössä on pieni merkkivalo, joka syttyy kun Caps Lock on päällä — kannattaa vilkaista sitä, jos tekstistä tulee yllättäen isoa.

❓ **Entä jos tekstisi muuttuu yhtäkkiä KOKONAAN ISOKSI?**

Caps Lock on todennäköisesti jäänyt vahingossa päälle. Paina Caps Lock -näppäintä kerran sammuttaaksesi sen.

🔁 **Muistatko: mitä tapahtuu, kun painat Caps Lockia kerran?**

Kaikki kirjoittamasi kirjaimet muuttuvat isoiksi, kunnes painat Caps Lockia uudelleen pois päältä.

🕹️ Ctrl, Alt ja Windows-näppäin

Näitä kolmea kutsutaan usein "apunäppäimiksi". Ne eivät yksinään tee juuri mitään — niiden voima tulee esiin, kun niitä painetaan **yhtä aikaa** toisen näppäimen kanssa.

📋 Näin teet sen

1. `Ctrl` (Control, suomeksi "ohjaus") yhdistettynä kirjaimeen antaa tietokoneelle komennon. Esimerkki: pidä `Ctrl` pohjassa ja paina samalla `C` kopioidaksesi valitsemasi kohteen.
2. `Alt` (lyhenne sanasta "alternate", vaihtoehtoinen) yhdistettynä toiseen näppäimeen tekee komennon tai avaa valikon. Esimerkki: `Alt` + `Tab` vaihtaa avoimien ikkunoiden välillä.
3. `Windows-näppäin` (Windows-logo, sijaitsee yleensä Ctrl- ja Alt-näppäinten välissä) avaa yksinään painettuna Käynnistä-valikon.
4. Windows-näppäin yhdistettynä kirjaimeen tekee pikakomennon. Esimerkki: `Windows` + `D` näyttää työpöydän.
5. `Alt Gr` (välilyönnin oikealla puolella) tuo esiin näppäimen oikeassa alakulmassa näkyvän erikoismerkin. Esimerkki: `Alt Gr` + `2` kirjoittaa @-merkin.

💡 **Vinkki:** Jos näppäimessä lukee "AltGr" eikä pelkkä "Alt", se toimii silti tavallisena Alt-näppäimenä — AltGr on vain Alt, jolla pääsee lisäksi erikoismerkkeihin.

💡 **Vinkki: Copilot-näppäin.** Joissakin uusissa kannettavissa oikean Ctrl- tai valikkonäppäimen paikalla on Copilot-näppäin. Windowsin uudemmassa päivityksessä sen voi määrittää toimimaan oikeana `Ctrl`-näppäimenä tai valikkonäppäimenä: **Asetukset** → **Bluetooth ja laitteet** → **Näppäimistö**. Asetus tulee käyttöön vähitellen, joten sitä ei välttämättä näy vielä omalla koneellasi. Jos määrität näppäimen oikeaksi Ctrl:ksi, yhdistelmät oikea Ctrl + Windows ja oikea Ctrl + Vaihto eivät toimi normaalisti.

❓ **Entä jos et löydä @-merkkiä sähköpostiosoitteeseen?**

Paina `Alt Gr` + `2` (numerorivin kakkonen, ei erillisen numeronäppäimistön puolelta). Jos se ei toimi, kokeile `Ctrl` + `Alt` + `2`.

🔁 **Muistatko: millä näppäinyhdistelmällä kirjoitat @-merkin suomalaisella näppäimistöllä?**

Alt Gr + 2.

↕️ Liikkuminen näppäimistöllä

Näillä näppäimillä siirryt tekstissä tai sivulla ilman hiirtä.

📋 Näin teet sen

1. Nuolinäppäimet (↑ ↓ ← →) siirtävät kohdistinta yhden merkin tai rivin kerrallaan.
2. `Home` vie kohdistimen rivin **alkuun**.
3. `End` vie kohdistimen rivin **loppuun**.
4. `Page Up` vierittää näkymää yhden näytöllisen ylöspäin.
5. `Page Down` vierittää näkymää yhden näytöllisen alaspäin.

💡 **Vinkki:** `Ctrl` + `Home` vie koko asiakirjan alkuun ja `Ctrl` + `End` koko asiakirjan loppuun — kätevää pitkissä teksteissä.

❓ Entä jos kannettavassasi ei näy erillisiä Home/End-näppäimiä?

Pienemmissä kannettavissa nämä on usein yhdistetty muihin näppäimiin ja niitä käytetään yhdessä Fn-näppäimen kanssa, esimerkiksi `Fn` + vasen nuoli toimii Home-näppäimenä.

🔁 Muistatko: mikä näppäin vie kohdistimen rivin alkuun?

Home.

🖨️ Kuvakaappaus: Print Screen ja Fn

Kannettavassa tietokoneessa on usein vähemmän näppäimiä kuin pöytäkoneen

näppäimistössä, joten osa toiminnoista on piilotettu Fn-näppäimen taakse.

📋 Näin teet sen

1. **Fn** (Function) -näppäin sijaitsee yleensä Ctrl-näppäimen vieressä. Pidä sitä pohjassa käyttääksesi näppäimen etureunaan merkittyä toista toimintoa, esimerkiksi äänenvoimakkuutta tai näytön kirkkautta.
2. **Print Screen** (PrtScn tai PrtSc) ottaa kuvakaappauksen. Nykyisissä Windows 11 -tietokoneissa pelkkä Print Screen avaa Kuvakaappaustyökalun automaattisesti.
3. **Windows** + **Vaihto** + **S** avaa Kuvakaappaustyökalun, jolla voit valita rajatun alueen näytöltä. Kuva kopioituu leikepöydälle.
4. **Windows** + **Print Screen** tallentaa koko näytön kuvana automaattisesti Kuvat-kansion Näyttökuvat-alikansioon.
5. Jos kannettavassasi Print Screen ei toimi yksinään, kokeile **Fn** + **Print Screen**.

💡 **Vinkki:** Leikepöydälle kopioitu kuva pitää vielä liittää johonkin ohjelmaan, esimerkiksi Paintiin tai Wordiin, painamalla **Ctrl** + **V** — vasta silloin näet kuvan ja voit tallentaa sen.

❓ Entä jos Print Screeniä painaessa ei näy mitään?

Se on normaalia — kuva kopioituu suoraan leikepöydälle ilman ilmoitusta. Avaa Paint tai muu kuvankäsittelyohjelma ja paina **Ctrl** + **V** nähdäksesi kuvan.

🔁 Muistatko: millä näppäinyhdistelmällä otat kuvakaappauksen valitusta alueesta näytöltä?

Windows + Vaihto + S.

🔢 F-näppäimet (F1–F12)

Näppäimistön ylärivillä olevat F1–F12-näppäimet tekevät eri asioita eri ohjelmissa. Osa toiminnoista on hyödyllisiä lähes kaikkialla.

Näppäin	Yleisin käyttö
F1	Avaa ohje- tai tukinäkymän useimmissa ohjelmissa
F2	Nimeää valitun tiedoston tai kansion uudelleen
F3	Avaa hakutoiminnon selaimessa tai Resurssienhallinnassa
F4	Yhdessä Alt-näppäimen kanssa (Alt+F4) sulkee auki olevan ohjelman
F5	Päivittää auki olevan verkkosivun
F6	Siirtää kohdistimen selaimen osoiteriville
F7	Aktivoi näppäimistöselailun joissakin selaimissa
F8	Voi avata käynnistysvalikon tietokonetta käynnistettäessä
F9	Ei yleistä toimintoa useimmissa ohjelmissa
F10	Yhdessä Vaihto-näppäimen kanssa (Vaihto+F10) avaa oikean hiiripainikkeen valikon
F11	Avaa tai sulkee selaimen koko näytön tilan
F12	Avaa selaimen kehittäjätyökalut

💡 **Vinkki:** Monessa kannettavassa F-näppäimien oletustoiminto on äänenvoimakkuus tai näytön kirkkaus (merkitty pienellä kuvakkeella). Perinteisen F-toiminnon saat pitämällä **Fn** -näppäintä pohjassa samalla.

❓ **Entä jos F5 ei näytä päivittävän mitään?**

Varmista, että olet ensin klikannut auki olevan ikkunan tai selaimen aktiiviseksi, ennen kuin painat F5:ttä.

🔁 **Muistatko: millä näppäinyhdistelmällä suljet jumiutuneen ohjelman heti?**

Alt + F4.

⌨️ Pikanäppäimet koottuna

Tähän on koottu tämän oppaan ja arjen käytön hyödyllisimmät näppäinyhdistelmät yhteen paikkaan.

Näppäinyhdistelmä	Mitä se tekee
Ctrl + C	Kopioi valitun kohteen
Ctrl + V	Liittää kopioidun kohteen
Ctrl + Z	Kumoaa viimeisimmän toiminnon
Ctrl + A	Valitsee kaiken
Ctrl + S	Tallentaa tiedoston
Ctrl + P	Avaa tulostusvalikon
Alt + Tab	Vaihtaa avoimien ikkunoiden välillä
Alt + F4	Sulkee auki olevan ohjelman
Windows + D	Näyttää tai piilottaa työpöydän
Windows + E	Avaa Resurssienhallinnan

Windows + **L**	Lukitsee näytön
Windows + **Vaihto** + **S**	Ottaa kuvakaappauksen valitulta alueelta

✅ Mitä osaan nyt?

Käy mielessäsi läpi, osaatko jo nämä asiat. Jos jokin kohta epäilyttää, palaa sen aiheen kohdalle ja lue se vielä kerran.

- ✓ Osaan käyttää Enter-, Välilyönti-, Askelpalautin- ja Poista-näppäimiä tekstiä kirjoittaessani.
- ✓ Tiedän, miten kirjoitan ison kirjaimen ja mitä Caps Lock tekee.
- ✓ Osaan käyttää Ctrl-, Alt- ja Windows-näppäintä yhdessä toisen näppäimen kanssa.
- ✓ Osaan liikkua tekstissä nuolinäppäimillä sekä Home- ja End-näppäimillä.
- ✓ Osaan ottaa kuvakaappauksen näytöstä.
- ✓ Tunnistan muutaman yleisimmän F-näppäimen toiminnon.
- ✓ Tunnen ainakin muutaman hyödyllisen pikanäppäinyhdistelmän, kuten Ctrl+C ja Ctrl+V.